

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring av 44 och 47 § alkohollagen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att till alkohollagen fogas bestämmelser om ett alkohollagringsregister för handläggning och övervakning av sådana tillståndsärenden som avses i alkohollagen.

Dessutom föreslås att till alkohollagen fogas bestämmelser enligt vilka social- och hälsovårdens produkttillsynscentral och läns-

styrelserna samt behöriga tjänstemän vid dessa utan hinder av bestämmelserna om tystnadsplikt har rätt att av andra myndigheter få de upplysningar som de behöver för alkoholtillståndsförvaltningen och den därtill anslutna övervakningen.

Avsikten är att lagen skall träda i kraft så fort som möjligt.

MOTIVERING

1. Nuläget och de föreslagna ändringarna

Statsrådet fattade den 1 februari 1996 ett principbelut om regeringens verksamhetsprogram för bekämpning av ekonomisk brottslighet och den s.k. grå ekonomiska sektorn. Avsikten med programmet är att avsevärt reducera den ekonomiska brottsligheten och den grå ekonomiska sektorn samt de därav orsakade skadeverkningarna och olägenheterna. Genom programmet vill man bl.a. förbättra förutsättningarna för en sund konkurrens och överhuvudtaget näringslivets verksamhetsbetingelser, framförallt genom ett utökat samarbete mellan myndigheterna. Dessutom vill man genom utveckling av speciallagstiftningen, t.ex. alkohollagstiftningen, möjliggöra informationsutbyte mellan olika myndigheter i syfte att förebygga ekonomisk brottslighet och den s.k. grå ekonomins utbredning. Ministerierna åläggs att planera och inrikta sin verksamhet med sikte på att förebygga ekonomisk brottslighet och grå ekonomi. Ministerierna bär själva huvudansvaret för verksamhetsförutsättningarna inom sina respektive förvaltningsområden.

Medlemskapet i Europeiska unionen förpliktar Finland att främja den fria rörligheten för varor och tjänster. I fråga om alkoholdrycker och andra alkoholhaltiga ämnen skall avvecklingen av de kvantitativa restriktionerna vara genomförd år 2004. Den bedömningen har gjorts att också möjligheterna till brott och andra missbruk kommer att öka inom de s.k. alkoholnäringarna. De myndigheter som svarar för den tillsyn som alkohollagstiftningen förutsätter kan i samarbete med andra myndigheter på ett avgörande sätt förebygga uppkomsten av ekonomiska och andra skador som orsakas genom kriminell verksamhet. För närvarande är det särskilt viktigt att effektivisera övervakningen av alkoholhanteringen inom hotell- och restaurangnäringen. För att de begränsade övervakningsresurserna skall kunna inriktas på ett ändamålsenligt sätt måste de myndigheter som övervakar iakttagandet av alkohollagstiftningen garanteras tillräckliga funktionella förutsättningar. Det är viktigt att de uppgifter som behövs för övervakningen registreras i tillräcklig utsträckning samt att det ordnas möjlighet till informationsutbyte mellan myndigheterna.

I Sverige gäller bestämmelser motsvarande dem som föreslås i denna proposition. Den svenska alkohollagens (SFS 1994:1738) 12 kap. handlar om alkoholinspektionens skyldighet att föra register för handläggning, tillsyn och framställning av statistik över tillståndsärenden. I kapitlet regleras dessutom registrets användningsändamål, vilka uppgifter som får tas in i registret, förfarandet vid gallring av registeruppgifter samt förutsättningarna för att lämna ut uppgifter ur registret till andra myndigheter, till tillståndshavare samt för statistiska ändamål. Enligt lagen skall kommunen, polisen samt utsöknings- och skattemyndigheterna ge tillsynsmyndigheterna de uppgifter som dessa behöver. Polisen samt utsöknings- och skattemyndigheterna skall på eget initiativ informera de tillsynsmyndigheter som nämns i alkohollagen om sådana med tanke på övervakningen eventuellt relevanta omständigheter som de har fått kännedom om.

I gällande 44 § 1 och 2 mom. alkohollagen (1143/1994) föreskrivs om produkttillsynscentralens och länsstyrelsernas rätt att inspektera och inhämta information om de alkoholnäringsgrenar som står under deras tillsyn. Tillsynsmyndigheterna åläggs i lagen inte någon samarbetskyldighet och inte heller någon skyldighet att grunda och upprätthålla ett gemensamt näringsregister eller för eget bruk avsedda andra register över näringsidkare som är verksamma eller vill etablera sig inom branschen. Detta kan i dagens läge anses vara ett missförhållande, eftersom i praktiken många av de inom alkoholnäringsarna förekommande problemen hade kunnat undvikas om tillstånds- och tillsynsmyndigheterna haft snabb information att tillgå. Dessa myndigheter bör ha omedelbar tillgång till alla relevanta uppgifter om näringsidkare som är verksamma eller vill etablera sig inom näringsgrenar där det förekommer alkoholhantering. Det är bl.a. fråga om individualiserade uppgifter om näringsidkare, polisundersökningar, åtal och domstolsbehandlings, framförallt i anslutning till alkoholbrott och -förseelser, skatteskulder, utsökningsärenden, företagssaneringar, konkurs- och fordringsärenden samt om skuldsaneringar. Av denna anledning föreslås att till 44 § alkohollagen fogas ett nytt 3 mom. enligt vilket produkttillsynscentralen och länsstyrelserna åläggs att i anslutning till datasystemet för alkoholtillstånd och produktövervakning föra ett register för

handläggning och övervakning av tillståndsärenden samt för alkoholstatistiken. Bestämmelser om vilka uppgifter som skall registreras föreslås bli intagna i ett nytt 44 § 4 mom.

För att understryka tillsynsobjektens rättsäkerhet föreslås dessutom att till 44 § alkohollagen fogas ett nytt 5 mom., vari hänvisas till vederbörandes rätt att med stöd av personregisterlagen (471/1987) få veta vilka uppgifter som har registrerats om honom. Det är skäl att förvara uppgifterna i alkoholnäringsregistret en viss ändamålsenligt bedömd tid. Nu föreslås till en sådan tid då 10 år har förflutit från den senaste registreringen (den nya mom. 5 i 44 §).

Med anledning av vad som anförs ovan utvidgas tillämpningsområdet för 44 § alkohollagen, och paragrafrubriken föreslås bli ändrad enligt detta.

Enligt 47 § alkohollagen har behöriga tjänstemän vid produkttillsynscentralen och länsstyrelsen rätt att av övriga myndigheter få handräckning för att övervaka efterlevnaden av och för att verkställa alkohollagstiftningen samt för att utreda missbruk av alkoholhaltiga ämnen. I praktiken har lagrummet om handräckning inte alltid kunnat tillämpas när det har behövts upplysningar från andra myndigheter. T.ex. uppgifter om obetalda skatter som förfallit till betalning är viktiga när det gäller att bedöma sökandenas tillförlitlighet enligt alkohollagen. Sådana uppgifter har kunnat användas endast när de med stöd av 44 § 1 och 2 mom. har fått från sökanden själv. För att effektivisera tillsynen över de näringar där det förekommer alkoholhantering samt för att missbruk skall kunna förebyggas och utredas är det nödvändigt att förbättra samarbetet mellan myndigheterna. Utredning om sökandens tillförlitlighet och förutsättningar i övrigt förutsätts för beviljande av tillverkningstillstånd (5 § 2 mom.), importtillstånd (8 § 3 mom.), detaljhandelstillstånd (14 § 3 mom.), tillstånd att använda alkoholdrycker och sprit för produktionsändamål (17 § 3 mom.), serveringstillstånd (21 § 2 mom.) samt partihandelstillstånd för alkoholdrycker och sprit (27 § 3 mom.). Ett beviljat tillstånd kan återkallas bl.a. om tillståndshavaren inte längre uppfyller tillförlitlighetskravet och de övriga tillståndsförutsättningarna (6 och 9 §, 15 § 1 mom., 18 §, 22 § 1 mom. och 28 §). Detta kan bäst konstateras genom uppgifter från andra myndigheter.

Med stöd av det som anförs ovan föreslås att till 47 § alkohollagen fogas ett nytt 2 mom. enligt vilket vederbörande myndigheter, utan hinder av bestämmelserna om tystnadsplikt, på begäran skall ge produkttillsynscentralen och länsstyrelserna samt de behöriga tjänstemännen vid dessa myndigheter de uppgifter som de behöver för att övervaka iakttagandet av alkohollagstiftningen eller för att handlägga sådana tillståndsansökningar som förutsätts i alkohollagstiftningen. För understrykande av tystnadsplikten föreslås i 47 § 3 mom. en bestämmelse enligt vilken på information från en annan myndighet skall tillämpas vad som i 45 § 1 mom. bestäms om tystnadsplikt med avseende på en privatpersons eller en sammanslutnings ekonomiska ställning eller affärs- eller yrkeshemligheter. Den till vars förmån tystnadsplikten gäller kan visserligen samtycka till att upplysningar av detta slag lämnas ut eller används. Eftersom de ändringar som föreslås här innebär en utvidgning av tillämpningsområdet för 47 § alkohollagen föreslås paragrafrubriken få en lydelse som motsvarar detta.

2. Propositionens verkningar

2.1. De ekonomiska verkningarna

Åren 1995 och 1996 uppgick grundläggningsskostnaderna för det nu ifrågakvarande registret enligt en ungefärlig uppskattning

till fem miljoner mark. För ändamålet användes budgetmedel som de nämnda åren anvisats för produkttillsynscentralens verksamhetsutgifter.

De årliga driftskostnaderna beräknas till ca 600 000 mark, men till följd av att funktionerna i motsvarande mån blir effektivare beräknas motsvarande inbesparingar uppkomma.

2.2. Verknings i fråga om organisation och personal

Alkoholnäringsregistret förutsätter inga organisationsförändringar och torde efter inledandet av verksamheten och planeringskedjet inte heller kräva någon tilläggspersonal.

3. Ärendets beredning

Utlåtanden om propositionen har inbegärts från justitieministeriet, inrikesministeriet, finansministeriet, social- och hälsovårdens produkttillsynscentral, dataombudsmannen och skattestyrelsen.

4. Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft så fort som möjligt.

Med stöd av vad som anförs ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av 44 och 47 § alkohollagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i alkohollagen av den 8 december 1994 (1143/1994) rubriken för 44 och 47 §, samt fogas till 44 § nya 3 — 5 mom. samt till 47 § nya 2 och 3 mom. som följer:

44 §

Inspektions-, upplysnings- och registreringsrätt

Produkttillsynscentralen och länsstyrelserna skall för handläggning och övervakning av tillståndsärenden som avses i denna lag samt för alkoholstatistiken föra ett alkoholnäringsregister över näringsidkare som har beviljats eller ansökt om tillstånd enligt denna lag.

Följande uppgifter skall registreras:

1) namn och firma, personsignum, affärs- och samfundssignum samt adress, telefonnummer och andra adressuppgifter,

2) i 1 punkten angivna uppgifter om sammanslutningens styrelsemedlemmar, verkställande direktör och betydande aktieägare, om ansvariga och tysta bolagsmän samt om dessas insatser i bolaget,

3) i fråga om näringsidkare och andra personer som avses i punkt 2, uppgifter om förundersökning, åtalsprövning och åtal samt straffdomar och domstolsbehandling av brottmål,

4) uppgifter om registrering som mervärdesskattskyldig, införande i förskottsunderbördsregistret och i andra register inom skatteförvaltningen samt uppgifter om skatte-skulder som förfallit till betalning,

5) uppgifter om förpliktelse som är föremål för utsökning,

6) uppgifter om företagssaneringar och konkurser samt om andra domstolsbeslut rörande skulder som förfallit till betalning,

7) uppgifter om att en privatperson som är föremål för tillsyn har beviljats skuldsanering,

8) uppgifter om verksamhet för vilken har beviljats tillstånd enligt denna lag samt om brott mot denna lag och om överträdelse av bestämmelser, föreskrifter och förbud som har utfärdats med stöd av den och uppgifter om påföljderna för sådana förseelser samt uppgifter om tillsynsmyndigheternas inspektioner och resultaten av dessa, samt

9) övriga uppgifter som behövs för handläggning, övervakning och statistikföring av tillståndsärenden och som inte är känsliga i den bemärkelse som avses i 6 § personregisterlagen (471/1987).

I personregisterlagen finns bestämmelser om rätten att kontrollera och korrigera uppgifter som gäller i 3 mom. avsedda övervakningsobjekt. Uppgifterna om en näringsidkare och andra i 4 mom. punkt 2 nämnda personer skall förvaras i alkoholnäringsregistret så att de gallras ur detta när tio år har förflutit från den senaste registreringen.

47 §

Handräckning och rätt att få upplysningar av andra myndigheter

Polis-, straffregister-, åklagar-, tull-, utsöknings-, skatte- och befolkningsregistermyndigheterna samt övriga myndigheter skall utan hinder av bestämmelserna om tystnadsplikt på begäran ge produkttillsynscentralen

och länsstyrelserna samt behöriga tjänstemän vid dessa de upplysningar som tillsynsmyndigheterna behöver för övervakning av att denna lag samt de med stöd därav utfärdade bestämmelserna och föreskrifterna iakttas eller för handläggning av tillstånd som avses i denna lag.

På information som med stöd av denna paragraf har erhållits från en annan myndighet skall tillämpas vad som i 45 § 1 mom. bestäms om tystnadsplikt.

Denna lag träder i kraft den 199 .

Helsingfors den 28 november 1997

Republikens President

MARTTI AHTISAARI

Minister Terttu Huttu-Juntunen

Lag

om ändring av 44 och 47 § alkohollagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i alkohollagen av den 8 december 1994 (1143/1994) rubriken för 44 och 47 §, samt fogas till 44 § nya 3 — 5 mom. samt till 47 § nya 2 och 3 mom. som följer:

Gällande lydelse

44 §

Inspektions- och upplysningsrätt

Föreslagen lydelse

44 §

Inspektions-, upplysnings- och registreringsrätt

Produkttillsynscentralen och länsstyrelserna skall för handläggning och övervakning av tillståndsärenden som avses i denna lag samt för alkoholstatistiken föra ett alkoholnäringsregister över näringsidkare som har beviljats eller ansökt om tillstånd enligt denna lag.

Följande uppgifter skall registreras:

1) namn och firma, personsignum, affärs- och samfundssignum samt adress, telefonnummer och andra adressuppgifter,

2) i 1 punkten angivna uppgifter om samslutningens styrelsemedlemmar, verkställande direktör och betydande aktieägare, om ansvariga och tysta bolagsmän samt om dessas insatser i bolaget,

3) i fråga om näringsidkare och andra personer som avses i punkt 2, uppgifter om förundersökning, åtalsprövning och åtal samt straffdomar och domstolsbehandling av brottmål,

4) uppgifter om registrering som mervärdesskattskyldig, införande i förskottsuppbörsregistret och i andra register inom skatteförvaltningen samt uppgifter om skatteskulder som förfallit till betalning,

5) uppgifter om förpliktelse som är föremål för utsökning,

6) uppgifter om företagssaneringar och konkurser samt om andra domstolsbeslut rörande skulder som förfallit till betalning,

7) uppgifter om att en privatperson som är föremål för tillsyn har beviljats skuldsanering,

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

8) uppgifter om verksamhet för vilken har beviljats tillstånd enligt denna lag samt om brott mot denna lag och om överträdelse av bestämmelser, föreskrifter och förbud som har utfärdats med stöd av den och uppgifter om påföljderna för sådana förseelser samt uppgifter om tillsynsmyndigheternas inspektioner och resultaten av dessa, samt

9) övriga uppgifter som behövs för handläggning, övervakning och statistikföring av tillståndsärenden och som inte är känsliga i den bemärkelse som avses i 6 § personregisterlagen (471/1987).

I personregisterlagen finns bestämmelser om rätten att kontrollera och korrigera uppgifter som gäller i 3 mom. avsedda övervakningsobjekt. Uppgifterna om en näringsidkare och andra i 4 mom. punkt 2 nämnda personer skall förvaras i alkoholnäringsregistret så att de gallras ur detta när tio år har förflutit från den senaste registreringen.

47 §

Handräckning

47 §

Handräckning och rätt att få upplysningar av andra myndigheter

Polis-, straffregister-, åklagar-, tull-, utsöknings-, skatte- och befolkningsregistermyndigheterna samt övriga myndigheter skall utan hinder av bestämmelserna om tystnadsplikt på begäran ge produkttillsynscentralen och länsstyrelserna samt behöriga tjänstemän vid dessa de upplysningar som tillsynsmyndigheterna behöver för övervakning av att denna lag samt de med stöd därav utfärdade bestämmelserna och föreskrifterna iakttas eller för handläggning av tillstånd som avses i denna lag.

På information som med stöd av denna paragraf har erhållits från en annan myndighet skall tillämpas vad som i 45 § 1 mom. bestäms om tystnadsplikt.

Denna lag träder i kraft den
199 .
